

PROPOSTA DE DESTINAR UN IMPORT EQUIVALENT, DE FORMA APROXIMADA, AL 0,5% DE LA RECAPTACIÓ LÍQUIDA ANUAL DE L'IMPOST SOBRE BENS IMMOBLES (IBI), A ACTIVITATS DE PROTECCIÓ, GESTIÓ I RESTAURACIÓ DE LA INFRAESTRUCTURA VERDA DE SANT CUGAT DEL VALLÈS

Antecedents

En l'Audiència Pública del Ple del mes d'abril de l'Ajuntament de Sant Cugat del Vallès, representants del Club Muntanyenc Sant Cugat (CMSC) van intervenir per exposar la sol·licitud entrada en el registre de destinar el 0,5% de l'IBI municipal al desenvolupament de la infraestructura verda. Des de l'equip de Govern del consistori es va explicitar la seva conformitat amb l'objectiu i les accions que es proposaven, però van manifestar la impossibilitat de modificar les ordenances municipals per tal de destinar una part de la recaptació a una finalitat concreta. Com a alternativa, van plantejar que representants del CMSC es reunissin amb càrrecs electes i tècnics de l'Ajuntament, per tal d'acordar les possibles accions a desenvolupar i la forma per garantir el finançament.

Amb data 25 de maig, representants del CMSC ens vam reunir amb la Regidora de Sostenibilitat i Joventut, i Comissionada d'Emergència Climàtica, i Gemma López, Cap del Servei de Medi Ambient. Durant la trobada es va constatar la coincidència d'objectius, es van debatre diverses possibles vies per assolir-los i vam acordar que des del CMSC els faríem arribar el present document amb una proposta de treball.

Justificació

El punt i la lògica de partida és la mateixa que es plantejava en la iniciativa que es va presentar en audiència pública. Això és, que la nostra societat s'ha caracteritzat per la **intensa transformació del medi**, per tal d'adequar-lo a les seves necessitats, i que durant mil·lennis, aquesta interacció amb la natura ha donat lloc a paisatges culturals, com és el cas del Mediterrani, en els quals les persones han conviscut en equilibri amb un medi ric i divers, que aportava allò que les persones necessitaven per viure.

Tanmateix, el creixement de les poblacions i l'**increment exponencial del consum** per càpita ha dut a una demanda cada vegada més elevada de sòl i dels recursos naturals necessaris per al nostre model de vida, la qual cosa posa en greu risc la conservació dels valors naturals, el manteniment de les funcions ecològiques imprescindibles i, en conseqüència, tots els beneficis materials i immaterials que la natura ens ofereix, sense els quals la nostra subsistència resulta impossible.

Els darrers anys, s'han posat cada cop més de manifest els **beneficis de viure en un medi natural equilibrat i ben conservat**: des dels subministres directes —aliments, aigua neta, fusta, combustible, medicaments—, fins als processos naturals que redueixen els riscos ambientals —canvi climàtic, contaminació, inundacions— i als beneficis intangibles vinculats a la salut, el lleure, l'esport, l'art, la cultura o l'espiritualitat.

En concret, resulta de gran valor poder **disposar d'un entorn natural de proximitat ben conservat**, donat el seu impacte positiu sobre la salut i el benestar de la ciutadania, com ho demostren cada vegada més les evidències científiques. A tal efecte, resulta imprescindible

el desenvolupaments de **polítiques de caràcter local per tal de protegir el medi natural**, gestionar-lo activament per a la seva millora i restaurar aquells indrets que així ho precisen, en el marc d'un ús sostenible dels recursos naturals municipals. Aquestes polítiques de local s'emmarquen en marcs estratègics de caràcter general, com **l'Estratègia de la Unió Europea sobre Biodiversitat 2030** i les **Agendes Urbanes**, que tenen entre els seus objectius principals la potenciació i implementació de la infraestructura verda, a través de la planificació, gestió i restauració d'espais naturals, rurals i periurbans destinats a proveir els màxims serveis i beneficis per al benestar de la ciutadania.

El nostre municipi parteix d'una realitat privilegiada, ja que **Sant Cugat del Vallès disposa d'una gran infraestructura verda** formada per més de dues mil cinc-centes hectàrees forestals, bona part de les quals dins del Parc natural de la Serra de Collserola, una extensa xarxa de rieres i torrents, nombrosos espais agraris i periurbans, així com més de dues-centes hectàrees de verd urbà. De fet, bona part de les persones residents al municipi manifesten que aquest entorn privilegiat és un dels principals motius de satisfacció.

De fet, aquesta importància de la infraestructura verda local ja ha estat reconeguda i posada en valor per part de l'Ajuntament de Sant Cugat del Vallès, quan va aprovar el febrer de 2021 el **Pla d'Acció d'Emergència Climàtica**, el qual inclou, dins **l'Eix 5 d'Infraestructura Verda i Biodiversitat**, l'objectiu de garantir els recursos tècnics i financers necessaris per a la planificació i gestió de la infraestructura verda a llarg termini. Igualment, Atès el Ple de l'Ajuntament de Sant Cugat del Vallès de data 20 de setembre de 2021 va aprovar per unanimitat l'adhesió a la **Declaració d'Interdependència entre Salut i Natura**, en la qual es manifestava la necessitat de protegir i gestionar adequadament el medi natural local per tal que reverteixi positivament sobre la salut i el benestar de les persones.

Per tot el que s'ha exposat, resulta evident que cal avançar amb urgència en la concreció dels elements que conformen la infraestructura verda de Sant Cugat del Vallès, els projectes de conservació i concreció que es consideren prioritaris, i els recursos legals, tècnics, materials i humans necessaris per a la seva efectiva protecció i gestió efectiva.

Què és la Infraestructura Verda de Sant Cugat del Vallès?

D'acord amb la *definició de la Comissió Europea*, la infraestructura verda és *“una xarxa de zones naturals i seminaturals i d'altres elements ambientals, planificada de forma estratègica, dissenyada i gestionada per la prestació d'una extensa gamma de serveis dels ecosistemes. Aquesta infraestructura incorpora espais verds (o blaus en el cas dels ecosistemes aquàtics) i altres elements físics d'espais terrestres (incloses les zones costaneres) i marines. En els espais terrestres, la infraestructura verda és present en els entorns rurals i urbans”*.

En la seva translació a la legislació estatal, el Ministerio de Transición Ecològica estableix en la **“Estrategia de Infraestructura Verde, Conectividad y Restauración Ecològica”** que els elements que conformen la infraestructura verda són: **els espais naturals protegits, els connectors ecològics, els espais d'interès per la prestació de serveis dels ecosistemes, i els elements de verd urbà**. Així mateix, estableix que la infraestructura verda s'ha de definir i concretar de manera coordinada a les diverses escales fins arribar a la local. A falta, a data d'avui, d'un marc concret a Catalunya, aquests contextos europeu i espanyol seran utilitzats per definir la infraestructura verda de Sant Cugat del Vallès.

Així mateix, es tenen en compte els **projectes de planificació i gestió dels espais lliures del municipi**, i les iniciatives de conservació i millora de l'entorn natural desenvolupades al llarg dels darrers anys. Amb tots aquests elements, es proposa que la infraestructura verda municipal estigui conformada pels següents elements:

- **Espais Naturals Protegits.**

Es tracta del **Parc Natural de la Serra de Collserola**, un espai de protecció especial, estratègic tant pels seus valors com la seva ubicació al bell mig de l'àrea metropolitana. Està gestionat pel Consorci format per l'AMB, la Diputació de Barcelona, la Generalitat de Catalunya i els municipis. Compta amb el Pla especial de protecció i millora, un pressupost anual i un equip gestor ben consolidat.

- **Altres espais natural sense figura de protecció especial.**

Existeixen nombrosos petits espais que entrarien en aquesta categoria, però per la seva dimensió i valors en destacarem dos: el **Parc Rural de la Torre Negra i l'espai agroforestal de Serragalliners**.

- **Espais d'interès per a la connectivitat ecològica.**

Igual que en el cas anterior, la connectivitat ecològica resideix en tot un entramat d'elements de naturalesa i dimensió diversa. D'entre tots ells en destacaríem dos: les peces que formen part de la **Via Verda Collserola-Sant Llorenç**, dins del nostre municipi, i la **xarxa de torrents i rieres**.

- **Espais d'interès agrari.**

Són espais amb **ús agrícola i/o ramader**, o bé llocs on s'han abandonat aquests usos però són susceptibles de que s'hi recuperin. La majoria estan barrejats dins dels tres àmbits descrits en els punts anteriors, però mereixen una atenció i aproximació pròpies.

- **Espais de vora urbana.**

Corresponen a la interfície entre l'espai construït i l'espai natural/rural, un gradient de vital importància ecològica i estratègica, però que sovint s'hi ha dedicat poca atenció. S'hi inclouria tota la franja al voltant de la ciutat compacta així com els intersticis forestals enmig dels nuclis de naturalesa més difusa.

- **Elements de verd urbà.**

Sant Cugat compta amb molts parcs urbans i altres petits espais i elements verds distribuïts per tots els barris. Aquestes peces de verd urbà haurien de tendir a la seva naturalització i connexió, ja que aporten equilibri al teixit urbà i múltiples beneficis i serveis a les persones.

Principals línies d'actuació que es proposen

Com s'ha esmentat en la definició de la infraestructura verda, les actuacions prioritàries haurien d'anar en la línia de protegir, conservar i restaurar els espais naturals (en sentit ampli) així com els serveis que presten per a la salut i el benestar de les persones. Aquests serveis poden ser d'aprovisionament (aliments de proximitat, aigua, biomassa...), de regulació (adaptació al canvi climàtic, control de l'erosió, regulació del cicle hidrològic...) i culturals (connexió amb la natura, itineraris saludables...). A continuació s'exposen

possibles línies d'acció prioritàries per a cadascun dels sis tipus d'elements de la infraestructura verda:

- **Espais Naturals Protegits.**

Entenem que Collserola compta amb el seu propi Pla especial i programa d'actuació, per la qual cosa l'acció municipal s'ha de seguir desenvolupant en aquest context de forma coordinada al conjunt de l'espai.

- **Altres espais natural sense figura de protecció especial.**

- Gestió forestal per a la conservació i millora de l'hàbitat, i la prevenció d'incendis forestals i els efectes negatius d'altres pertorbacions (ventades, nevades, plagues...).
- Foment de la ramaderia extensiva per a la reducció de la biomassa, la diversificació dels hàbitats i la producció d'aliment de proximitat.
- Potenciació de l'agricultura i espais de pastura, allà on sigui viable, per a la creació d'un mosaic agroforestal divers i resilient.
- Reducció dels impactes negatius sobre el territori i restauració de zones naturals d'especial valor.

- **Espais d'interès per a la connectivitat ecològica.**

- Conservació i restauració dels espais inclosos dins la Via Verda per tal d'afavorir la seva qualitat i potenciar els fluxos ecològics en aquest espais connector.
- Reducció, i si és possible eliminació, de les barreres que redueixen la connectivitat ecològica –infraestructures de transport, ocupacions fora d'ordenació, usos i activitats incompatibles– mitjançant la disminució dels impactes negatius i el desenvolupament d'estructures de connexió (passos de fauna, restauració de l'hàbitat...).
- Restauració de la xarxa de torrents i rieres. Millora de les lleres i dels cabals, allà on sigui possible, erradicació d'espècies exòtiques, recuperació de la vegetació de ribera i eliminació de barreres que trenquin la continuïtat de la xarxa.

- **Espais d'interès agrari.**

- Suport a l'activitat agrària existent, a través de contractes agraris o altres figures que posin en valor els serveis que presten aquests espais, més enllà de la producció d'aliment.
- Recuperació de zones de conreu i pastura recentment abandonats, especialment en indrets estratègics per la seva capacitat productiva i la creació del mosaic agroforestal.
- Afavoriment de l'agricultura regenerativa (que afavoreix la restauració dels sòls, la fertilitat i el segrest de carboni) i ecològica, amb especial esment de l'eficiència en l'ús de recursos, sobretot l'aigua.

- **Espais de vora urbana.**

- Restauració del patrimoni natural i el paisatge en els espais de contacte entre la ciutat i els espais naturals, sovint molt malmesos pels impactes negatius.
- Ordenació de l'ús públic massiu que acostuma a donar-se en aquests indrets. Disseny d'itineraris i restricció de les activitats de més impacte negatiu sobre l'entorn.

- Gestió integrada dels espais naturals intersticials en les zones urbanes de baixa densitat, per tal de millorar l'hàbitat, reduir els riscos i ordenar l'ús públic.
- **Elements de verd urbà.**
  - Naturalització del verd urbà, amb la utilització d'espècies autòctones, el foment de la gestió propera a la natura i la diversificació dels hàbitats.
  - Potenciació dels espais verds en els barris amb més mancances, creant-ne de nous en els espais lliures existents i desenvolupant altre tipologies d'elements verds urbans (murs i terrats verds),.

Algunes reflexions finals sobre el desenvolupament del Programa d'Infraestructura Verda de Sant Cugat del Vallès

Encara que evidentment correspon al consistori del municipi la implementació del programa que aquí es proposa, no volíem acabar sense compartir algunes idees que podrien ser útils al llarg dels passos que caldrà posar en marxa.

En primer lloc, sobre el **finançament**. Donat que el programa no es pot nodrir directament de l'afectació de l'IBI, caldria buscar alguna fórmula que permetés garantir la disponibilitat pressupostària amb la quantitat equivalent, tal i com es va esmentar des de l'Ajuntament durant l'Audiència Pública del Ple. Caldria trobar la **figura específica** (contracte-programa, orgànic propi...) que es consideri més oportuna i eficaç per dotar el programa dels recursos econòmics necessaris i garantir que anualment es disposa d'aquesta quantitat.

Pensem que això, d'una banda, permet **visualitzar i comunicar a la ciutadania el compromís** amb la conservació i la millora de la infraestructura verda, totalment imprescindible per reequilibrar el territori construït i aportar qualitat de vida a les persones. De l'altra, un pressupost consolidat permetria cercar **finançament complementari** (línies de finançament catalanes, estatals i europees) a mig i llarg termini, que precisen d'un cofinançament assegurat per part dels ens locals.

Pel que fa a la despesa, pensem que serà necessari disposar de **pressupost en diversos capítols**, per poder desenvolupar adequadament el programa. Així, més enllà del capítol d'**inversió**, que s'endurà el gruix dels recursos —si més no els primers anys, donada la necessitat d'actuar per restaurar i recuperar molts espais—, caldria garantir també una part del pressupost destinat a **gestió i manteniment** —tant de les noves inversions, com en gestió general per a la conservació—, i una altra destinada a **recursos humans**, ja que resulta imprescindible disposar de persones que puguin assumir la planificació, execució i seguiment del programa.

Finalment, quant a la planificació i priorització del contingut del programa d'infraestructura verda, creiem que seria necessari comptar amb un **Pla estratègic** (com ja recull el Pla d'Acció d'Emergència Climàtica) que s'aniria concretant amb plans específics per a cada tipologia d'espais i accions. Una part d'aquests plans específics ja estan, més o menys formalitzat, com ara en els projectes de **naturalització del verd urbà**, el **Projecte Vores** (d'una part dels espais periurbans), el projecte **Reconnectem en Verd** (per desenvolupar una xarxa de verd urbà), o el **pla de restauració de torrents i rieres**. Per tant, tan sols caldria coordinar i completar la feina ja feta, en el marc de l'esmentat Pla estratègic.

A l'hora de prioritzar les actuacions, creiem que seria molt convenient **combinar accions** ja concretades i fins i tot projectades, que permetria veure resultats a curt termini, amb d'altres que precisen d'un major treball previ, però que resulten imprescindibles a mitjà i llarg termini per **consolidar el model d'infraestructura verda** que es proposa. Així mateix, fora desitjable comptar amb un **programa de seguiment de resultats, d'avaluació dels objectius i de rendició de comptes**, per donar visibilitat a la feina feta i aconseguir la complicitat de la ciutadania. En aquest sentit, no cal dir que podeu comptar amb la **implicació del Club Muntanyenc Sant Cugat** en tot el procés, des de la prioritització de les actuacions fins al seu seguiment i comunicació.

Sant Cugat del Vallès, 17 de juny de 2022

Joan Bel Comos

President del Club Muntanyenc Sant Cugat

Carles Castell Puig

Secció de Natura i Medi Ambient CMSC

Club Muntanyenc Sant Cugat

Carrer Sant Bartomeu, 11. 08172. Sant Cugat del Vallès.

Telèfon 936745396